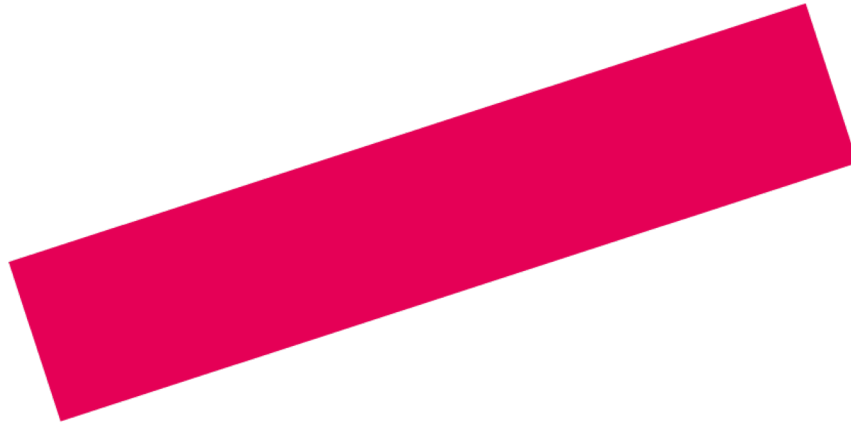

Curriculumontwikkeling: *het belang van curriculumbewustzijn en stuurkracht*

Elvira Folmer-Annevelink en Helma Oolbeekink-Marchand
ResearchED - 11 maart 2023

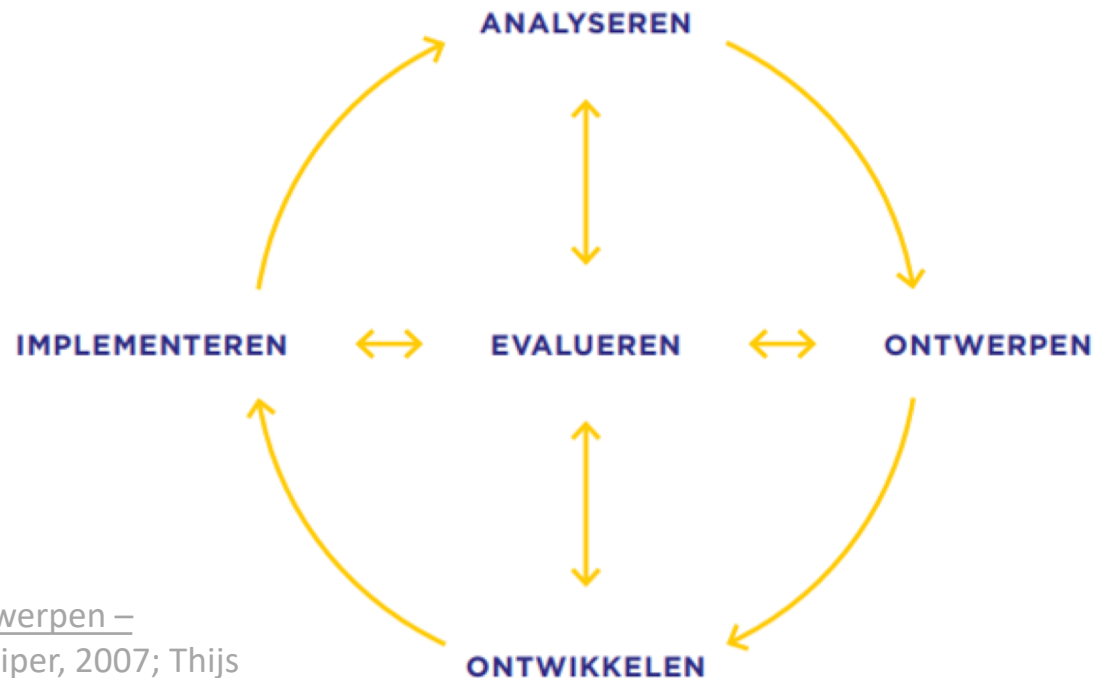
Even voorstellen...

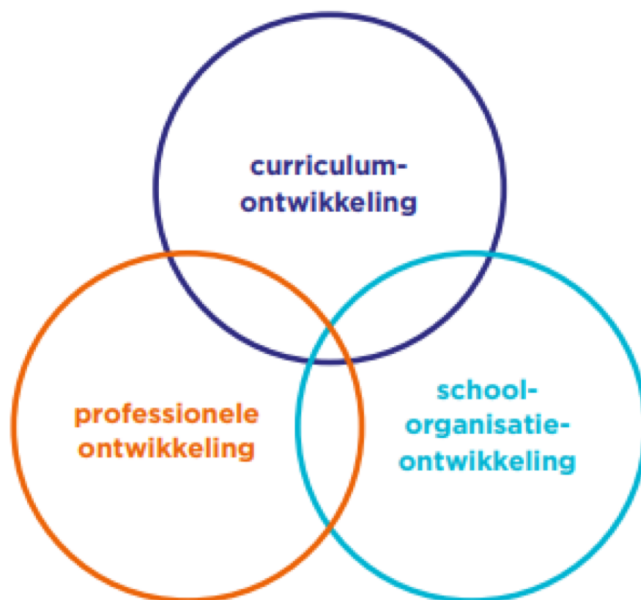
[Samenwerkingsverband Kwaliteiten van leraren \(han.nl\)](https://www.han.nl/)

Curriculumontwikkeling

- Gericht op het verbeteren en vernieuwen van onderwijs.
- Vaak een langdurig proces waarin wensen en idealen in een cyclisch proces worden uitgewerkt tot tastbare resultaten in de praktijk.
- Uiteenlopende modellen voor leerplanontwikkeling.
- Vijf kernactiviteiten:

Onderwijsontwikkeling gaat om meer dan curriculumontwikkeling

“Change in education is easy to propose, hard to implement, and extraordinarily difficult to sustain”

Hargreaves & Fink, 2006

aanleiding, zoals:

- vakvernieuwing, kern/keuze
- doorlopende leerlijnen
- samenhangend onderwijsaanbod
- maatwerk, talentontwikkeling
- formatief en summatief toetsen

verandering:

- ambities, profilering, visie
- curriculum op school-, klas-, leerlingniveau

bekwaamheden:

- vakinhoud
- pedagogiek-didactiek
- curriculum
- ontwerp en onderzoek
- samenwerking
- veranderkunde

maar ook:

- betrokkenheid
- veranderbereidheid
- eigenaarschap

schoolcultuur:

- samenwerkingscultuur
- gedeeld curriculair leiderschap
- respect en vertrouwen
- energie en ruimte

schoolinfrastructuur:

- tijd, budget
- communicatie
- overlegstructuren
- de school als onderwijs-, leer- en ontwerpomgeving

Curriculumontwikkeling: expertisegebieden

Generiek

- Intrapersoonlijke bekwaamheid
- Interpersoonlijke bekwaamheid
- Procesmatige expertise

Specifiek

- (vak)inhoudelijk bekwaamheid
- Pedagogisch-didactisch bekwaamheid
- **Curriculumontwerpbekwaamheid**

Curriculumontwerpbekwaamheid

- Het vaardig zijn in het analyseren (doelgroepanalyse, contextanalyse, literatuuronderzoek), ontwerpen, construeren en evalueren van (tussenversies van) curricula, en
- Het kunnen aanwenden van een 'helikoperblik' om te bezien of onderdelen van het curriculum een coherent geheel vormen en passen bij de schoolvisie, bij leerlijnen van het vak, in samenhang met andere vakken, enzovoort.

Nieveen, Schalk & Van Tuinen, 2017

SLO, 2022

Curriculumbewustzijn

Eerste stap op weg naar naar curriculumbekwaamheid is...

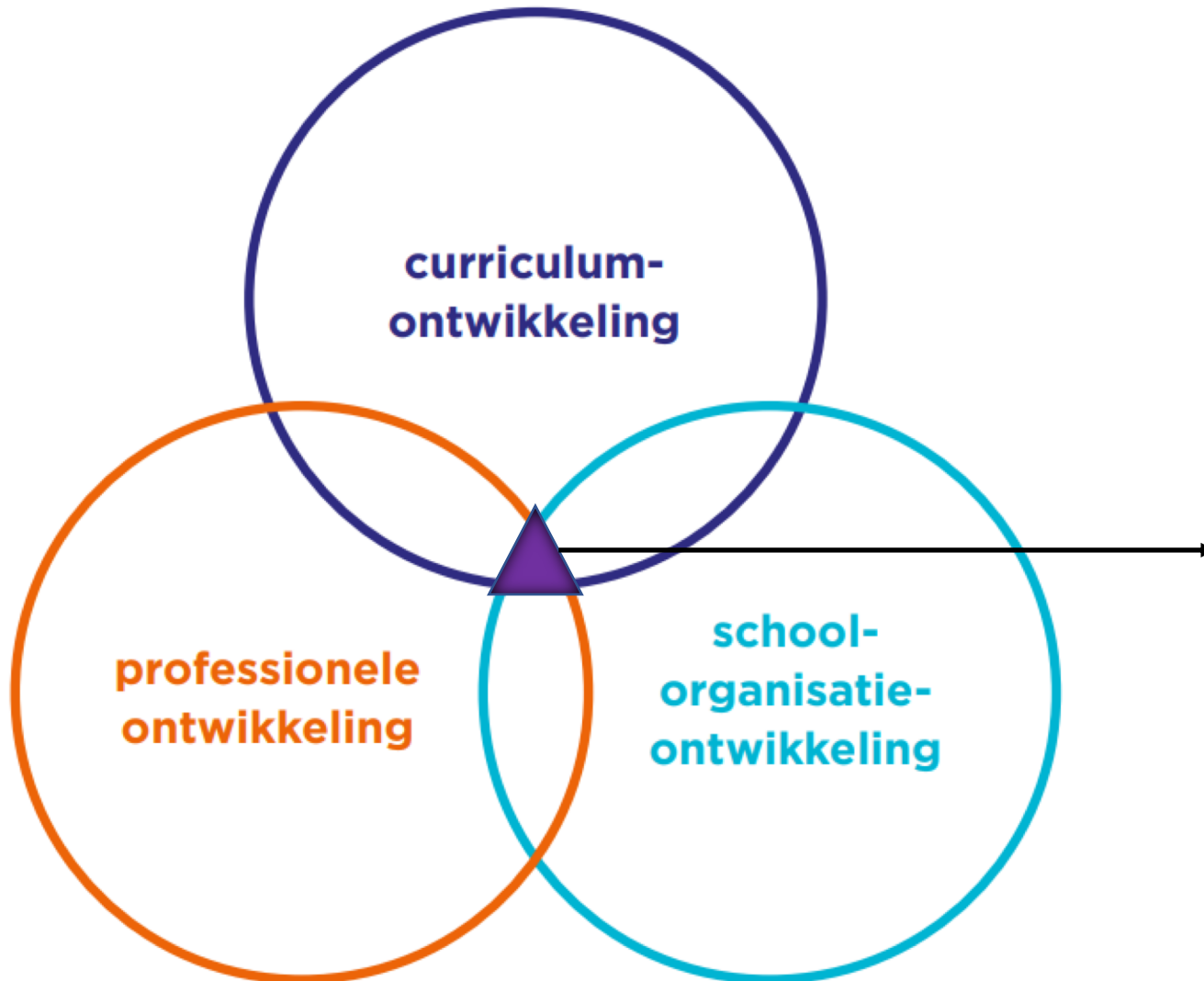
Curriculumbewustzijn:

Het bewust en in samenhang keuzes maken ten aanzien van alle onderdelen van het curriculum vanuit een heldere visie gegeven de geldende kaders.

Niveaus	Voorbeelden van activiteiten	Voorbeelden van actoren	Voorbeelden van documenten
<i>Internationaal</i>	Internationale vergelijkingen en afspraken maken	OECD, Raad van Europa, Unesco, EU	ERK (Europees Referentiekader voor de talen), vergelijkingskader PISA/TIMSS
<i>Landelijk</i>	Landelijke curriculumdialogo voeren Landelijke onderwijsdoelen ontwikkelen en monitoren	OCW, curriculumexperts, leraren, schoolleiders, vakdidactici, wetenschappers, vakverenigingen, experts vervolgonderwijs, sectorraden, leerlingen, ouders	Kerdoelen, eindtermen, examenprogramma's, referentiekaders
<i>Bovenschools</i>	Kennisdeling op curriculum binnen netwerken Ontwikkeling van (voorbeeld) leermiddelen en -materialen	In diverse samenwerkingsverbanden: schoolleiders, bestuurders, leraren, opleiders, methodemakers, wetenschappers, onderwijsadviseurs, curriculumexperts	Voorbeeldmaterialen Handreikingen Leermiddelen
<i>School</i>	Visie op curriculum ontwikkelen en relevante keuzes maken Leerlijnen ontwerpen	Leraren, coördinatoren, curriculumexperts op school, schoolleiders, ouders, leerlingen, besturen	Schoolplan, vakwerkplannen
<i>Groep/klas</i>	Curriculumkeuzes voor de groep maken Lessen ontwerpen	Leraren, leerlingen	Lesplan, lessenserie
<i>Leerling</i>	Individuele leerroutes opstellen	Leraren, leerlingen, ouders	Individueel leerplan

SLO, 2022

Je bent er niet met bekwaamheden alleen...

bekwaamheden:

- vakinhoud
- pedagogiek-didactiek
- curriculum
- ontwerp en onderzoek
- samenwerking
- veranderkunde

maar ook:

- betrokkenheid
- veranderbereidheid
- eigenaarschap

Wat je op al die
terreinen nodig hebt is:
Stuurkracht

Stuurkracht van onderwijsprofessionals

- Het bewust uitoefenen van invloed, keuzes maken of een houding aannemen in een specifieke situatie die invloed heeft op het werk van leraren binnen de school of daarbuiten en/of op hun professionele identiteit
- Leraren hebben stuurkracht nodig om persoonlijk en gezamenlijk impact te hebben om het onderwijs te verbeteren/veranderen.

Stuurkracht: interactie tussen leraar en school

Stuurkracht is geen eigenschap van een persoon, en wordt ook niet volledig bepaald door de context. Stuurkracht ontstaat in een samenspel van persoonlijke en contextuele factoren.

Invloed van persoonlijke factoren

Persoonlijke factoren bepalen in hoeverre je al in staat bent om afgewogen keuzes te maken en onderwijs zó vorm te geven dat het aansluit bij wat jij wilt voor je leerlingen. Wat zijn bijvoorbeeld je waarden, idealen en motivatie? Hoe breed zijn je professionele kennis, competenties en ervaring?

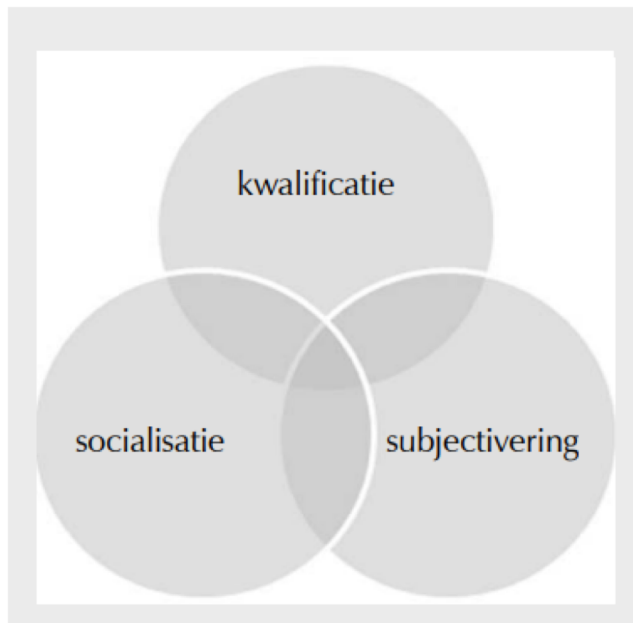
Invloed van de schoolcontext

Welke mogelijkheden heb je daar? Hoe is de cultuur? Het is de interactie tussen leraar en school die de stuurkracht doet ontstaan. Je kunt je tenslotte als leraar nog zo inzetten voor onderzoekend leren, zonder de steun van de schoolleider of collega's kom je niet half zo ver.

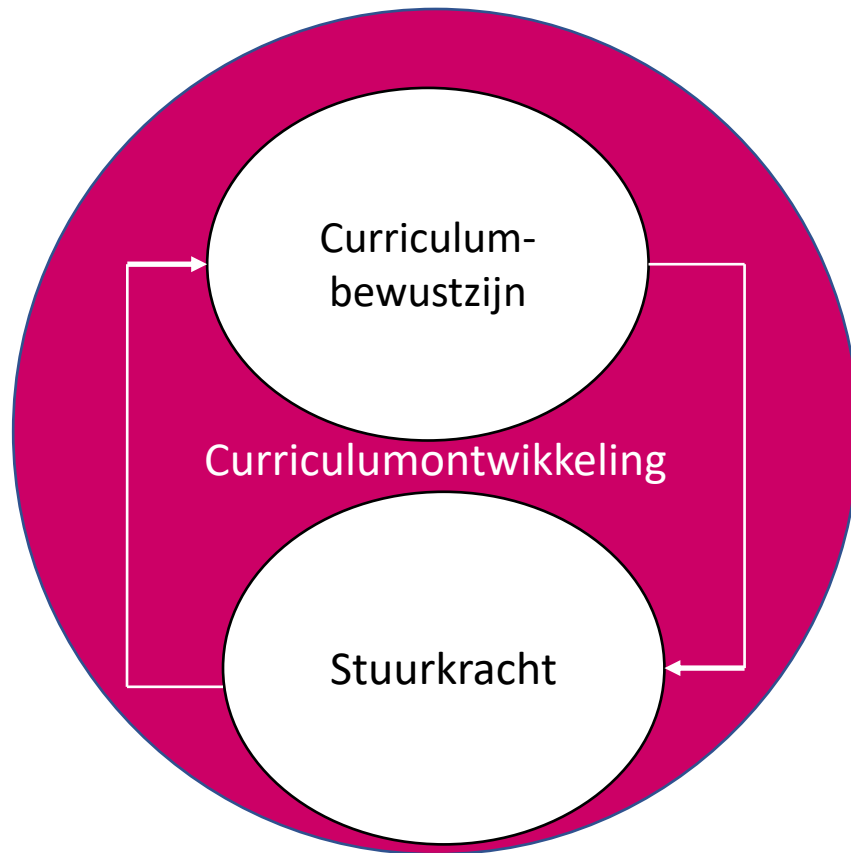
Belang van dialoog

- Voor onderwijsontwikkeling is curriculumbewustzijn en stuurkracht noodzakelijk.
- Ook van belang is een gedeelde visie en verenigde stuurkracht.
- *Niet vanzelfsprekend*: belang van brede dialoog over (on)gedeelde waarden en idealen.

Student	Leerling
Subject	(Vak)inhoud
Society	Maatschappij

Interactie tussen curriculumbewustzijn en stuurkracht

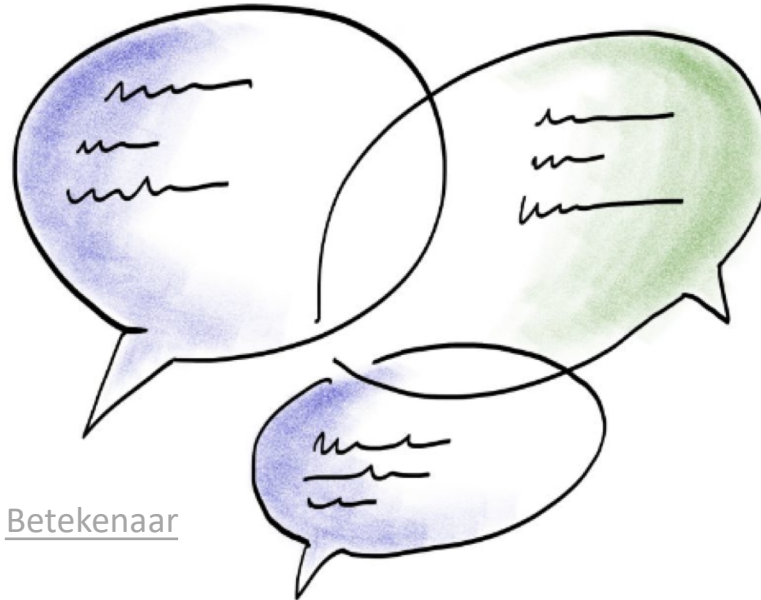

Stuurkracht en curriculumbewustzijn versterken elkaar: stuurkracht (nemen) leidt tot meer curriculumbewustzijn, en curriculumbewustzijn leidt ook weer tot meer stuurkracht (durven) nemen.

En jij?

- Hoe bewust maak jij curriculumkeuzes en neem jij het stuur in handen?
- Hoe doe jij dat bij curriculumontwikkeling in de les of op school of elders?
- Waar en wanneer deed je dat wel/niet en waarom?
- En ken jij de drijfveren van je collega's?

DIALOOG

Bedankt..

Voor vragen of nabranders: elvira.folmer@han.nl

Zie ook:

- [Elvira Folmer - Annevelink | LinkedIn](#)
- [Landelijk Expertisenetwerk Leraar/Docent als Ontwerper | Groups | LinkedIn](#)